

**“Finansal Sistemik Risk” başlıklı G-20 Konferansı
Açılış Konuşması**

Erdem BAŞÇI

27 Eylül 2012, İstanbul

Değerli Konuklar,

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının G-20 dönem başkanı Meksika ile ortaklaşa düzenlediği “Finansal Sistemik Risk” konferansına hoş geldiniz. Hatırlayacağınız üzere, finansal istikrar konusu kapsamında biri 2011 yılı Kasım ayında ve diğeri 2012 yılı Haziran ayında olmak üzere iki uluslararası konferansa daha ev sahipliği yapmıştık. Ayrıca, bu ay içerisinde Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu ile ortaklaşa bir şekilde “17. Uluslararası Bankacılık Denetim Otoriteleri (International Conference of Banking Supervisors)” konferansını İstanbul’da gerçekleştirdik. Yine, önümüzdeki ay, 8-9 Ekim tarihlerinde de “Zorunlu Karşılıklar ve Diğer Makro-İhtiyati Politikalar” başlıklı bir uluslararası konferansa daha ev sahipliği yapıyoruz. Tüm bu etkinliklerle amacımız, sizlere finansal istikrar konusunun öne çıktığı bu son dönemde gerek politik, gerekse akademik düzeyde fikir alışverişinin üst düzeye çıkabileceği platformlar sunmak. Bu konferansın da sizlere merkez bankaları ve uluslararası kuruluşlardan saygın iktisatçıları dinleme ve görüş alışverişinde bulunma olanağı sağlayacağına inanıyoruz.

Değerli Konuklar,

Finansal sistemik risklerin takip edilmesi genel olarak finansal istikrarın sağlanması açısından önem arz etmektedir. Finansal istikrarın büyüme ve istihdam üzerinde derin ve uzun süreli etkileri olduğu bilinmektedir.¹ Finansal krizleri önlemenin maliyeti bu krizlerin yol açtığı maliyete kıyasla çok daha düşüktür. Türkiye’nin yakın tarihi buna güzel bir örnektir. Türkiye’de 2001 yılında yaşanan finansal kriz kamu borç yükünü 30 puan artırmış, büyüme ve istihdam derin bir şekilde etkilenmiştir. 2002 yılından itibaren ise fiyat istikrarı, finansal istikrar ve verimlilik artırıcı yapısal reformlara odaklanılmıştır. Bu sayede ülkenin ekonomik refahı hızla artarken aynı zamanda finansal sektör dış şoklara karşı daha dayanıklı bir yapıya kavuşmuştur. Finansal istikrarı pekiştirici yönde atılan adımlar, 2008 – 2009 yıllarında derinleşen küresel ekonomik kriz sonrasında ülkemizin hızla toparlanmasını ve 2011 – 2012 Avrupa Borç Krizinin etkilerini en az hasarla atlatmasını sağlamıştır.

Finansal krizlerin en önemli öncü göstergesi ise kredilerin aşırı hızlı artmasıdır. Gelişmekte olan ülkeler bu ilişkiyi defalarca yaşayarak öğrendiler. Gelişmiş ülkeler ise 2008 –

¹ Reinhart, Carmen M., and Kenneth S. Rogoff. (2009). This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly. Princeton, NJ: Princeton Press.; Taylor, A. (2012). “The Great Leveraging,” NBER Working Papers, No. 18290.

2009 yılındaki küresel kriz sayesinde öğrenmiş oldu. Finansal istikrar için sistemik riskin ve bunu azaltıcı makro-ihtiyati tedbirlerin önemi düzenleyici otoriteler ile Merkez Bankaları arasındaki çerçevenin yeniden ele alınmasına yol açtı. ABD’de Dodd-Frank Yasasının, Avrupa’da Avrupa Sistemik Risk Kurulunun (European Systemic Risk Board) hayata geçmesi ve diğer ülkelerdeki benzer yeni düzenlemeler makro-ihtiyati tedbirler yoluyla sistemik riskin azaltılmasını amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Türkiye’de 3 Haziran 2011 tarihinde Finansal İstikrar Komitesi (Financial Stability Committee) kurulmuştur. Komitede Merkez Bankasının yanı sıra Hazine Müsteşarlığı (Undersecretariat of Treasury), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (Banking Regulation and Supervision Agency), Sermaye Piyasası Kurulu (Capital Markets Board), Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (Savings Deposit Insurance Fund) yer almaktadır.

Küresel finansal krizin ardından gelişmiş ülkelerin gerçekleştirdiği parasal genişleme, ekonomik temelleri sağlam olan diğer gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de aşırı hızlı kredi genişlemesine yol açmıştır. Kredi büyüme hızı 2010 sonu itibarıyla % 35’in üzerine çıkmıştır. 2011 yılının sonunda kredi büyüme hızının %25’e, 2012 yılının sonunda ise %15’in altına indirilmesi amaçlanmıştır. Alınan makro-ihtiyati tedbirler sonucunda bu amaçlara ulaşıldığı gözlenmektedir. Bugün itibarıyla Türkiye’de kredi büyüme hızı sorunsuz bir şekilde sürdürülebilir seviyelere yaklaşmıştır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası olarak kriz sonrası dönemde fiyat istikrarı ve finansal istikrara yönelik tedbirler çerçevesinde sürdürülebilir büyümeye katkı sağlayacak esnek bir para politikası izledik. Sermaye akımlarının yarattığı riskleri sınırlamak amacıyla son dönemde politika faizine ilave olarak geniş bir faiz koridoru ve zorunlu karşılıklar gibi araçlar kullanmaya başladık ve diğer ilgili kurumlarında da katkısıyla aşırı kredi genişlemesinin önüne geçtik. Yarınki panelde uyguladığımız bu esnek para politikasının gerek fiyat istikrarı, gerekse finansal istikrar açısından sağladığı olumlu sonuçları sizlere kısaca aktaracağım.

Değerli Katılımcılar,

İzninizle, konuşmama konferansa adını veren sistemik risk kavramı ile devam etmek istiyorum. Bildiğiniz gibi, son on- on beş yıllık süre zarfında, dünya çapında finansal sistemler gittikçe daha karmaşık bir hal almış ve finansal kuruluşlar arasındaki karşılıklı bağımlılık gittikçe artmıştır. Varlık fiyatları arasında artan korelasyonlar finansal sistemin herhangi bir

bölgesinde baş gösteren bir sıkıntının kısa sürede genişleyerek yayılması olasılığını artırmıştır. Bu olguya bulaşıcılık adı verilmektedir. Bu tarz sistemik kırılmalara karşı istikrarı sağlayıcı tedbirlerin geliştirilmesi gerek politika yapıcıların gerekse akademinin araştırma gündeminde önemli bir yer edinmiştir.

Konferansımız bu çerçevede dört ana temanın etrafında altı oturumda gerçekleşecektir. Öncelikli amacımız olan sistemik riskin doğru ölçülmesi ilk iki oturumun kapsamını belirlemektedir. Alternatif risk göstergelerinin artılarının ve eksilerinin iyi anlaşılması, politika yapıcıları açısından bu göstergelerin bilgi değerini artıracak; dolayısıyla finansal sistemi kapsamlı bir biçimde etkileyebilecek olan kırılmalıkların zamanında teşhis edilmesine olanak sağlayacaktır. Yine bu bağlamda düzenleyici otoritelerin gerekli bilgiye en erken zamanda sahip olabilmelerini sağlayan düzenlemeler, finansal gözetimin zamanlı ve etkin bir biçimde gerçekleştirilebilmesine katkı sağlayacaktır. Farklı otoriteler arasında eşgüdümlü çalışma ve bilgi paylaşımı gerektiren bu çabalar, ilk iki oturumda üzerinde durulmasını beklediğimiz konulardandır.

Konferansımızın bir diğer amacı ise farklı otoritelerce uygulanan makro-ihtiyati tedbirlerin anlaşılmasına ve geliştirilmesine katkı sağlamaktır. Bugünkü üçüncü oturumumuz bu çerçevede uygulanan politikaların; özellikle de sermaye ve likidite yeterlilik oranlarının tasarlanmasına yönelik sorunların tartışılmasını amaçlamaktadır. Geçtiğimiz günlerde düzenlediğimiz Uluslararası Bankacılık Denetim Otoriteleri konferansında da vurgulandığı gibi, bu konularda Basel Komitesi tarafından önerilen genel yaklaşımlar, ülkelerin kendi finansal sistemleri çerçevesinin dikkate alınacağı düzenlemelerle farklılaşabilmektedir. Ancak, bir kriz durumunda bulaşıcılık etkisinin ülke sınırları dışına taşabileceği düşünüldüğünde, bu farklılaşmaların küresel anlamda tutarlı bir gözetim anlayışı çerçevesinde şeffaf bir biçimde tartışılması gereğini ortaya koymaktadır. Üçüncü oturumda bu konularda teorik ve uygulamalı bilgiye sahip değerli iktisatçıların görüşlerinden faydalanacağımızı umuyorum.

Konferansın son üç oturumunda ise birbiriyle ilişkili iki tema üzerinde durulacaktır. Bunlardan ilki finansal istikrarın para politikası ile ilişkisi, ikincisi ise bu konudaki ülke deneyimlerinin tartışılmasıdır. Fiyat istikrarı ve finansal istikrara yönelik tedbirlerin birbiri ile olan ilişkisinin ele alınacağı dördüncü oturumun ardından beşinci oturum, gelişmekte olan

Ülkelerin merkez bankası başkan ve başkan yardımcılarınca aktarılacak pratik uygulamalara ilişkin zmlmeleri içermektedir. Konferansın altıncı ve son oturumunda 2008-2009 küresel krizini ve sonrasında uygulanan politikaları gelişmiş ülkeler perspektifinden değerlendirmemizi amaçlayan bir panel yer almaktadır.

Konferansta, bu altı oturumun yanı sıra, çok değerli  davetli konuşmacımız yer alacak. Robert Engle konferansın ilk günü; Markus K. Brunnermeier ve Nobuhiro Kiyotaki ikinci günü sunum yapacaklardır. Akademik dünyanın saygın isimlerinin gerçekleştireceği bu sunumlardan da faydalanmanızı umuyoruz.

Konuşmama son verirken konferansın hepimiz için faydalı ve verimli geçmesini diler, katılımınız için teşekkürlerimi sunarım.